

YTTRANDE

Rättsavdelningen

Datum
2025-05-01

Dnr
TV-2025-08854-1

Ert datum
2025-03-20

Er referens
Ju2025/00676

Justitiedepartementet

Polisens användning av AI för ansiktsgenkänning i realtid (Ds 2025:7)

Tullverkets ställningstagande

Tullverket har granskat promemorian mot bakgrund av myndighetens uppdrag och hur förslagen kan komma att påverka myndighetens verksamhet. Tullverket anser att den föreslagna lagen bör vara tillämplig för alla myndigheter med brottsbekämpande befogenheter och har ett par andra synpunkter som utvecklas nedan. I övrigt tillstyrker Tullverket förslagen och anser de vara välgrundade utifrån regleringen i AI-förordningen¹.

Begränsningen av förslagen till Polismyndighetens och SÄPOs användning av tekniken

Användningen av tekniken är enligt AI-förordningen möjlig för brottsbekämpande ändamål generellt. Utifrån regleringen i AI-förordningen, samt nationell reglering som bland annat avser Tullverkets brottsbekämpande befogenheter² skulle den aktuella tekniken kunna användas av myndigheten i de situationer som avses i 3 § 3 den föreslagna lagen om användning av AI-system för ansiktsgenkänning i realtid för brottsbekämpande ändamål (den föreslagna lagen). I sådana fall som avses i den bestämmelsen kan tekniken vara till stor hjälp för Tullverket, på samma sätt som för Polismyndigheten och SÄPO. Lagen borde därför gälla generellt för myndigheter med brottsbekämpande befogenheter, när övriga förutsättningar för användningen av tekniken är uppfyllda. Detta bör tydliggöras i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Frågan om användningen av tekniken utanför ramarna för en förundersökning

Det framgår inte tillräckligt tydligt om författningsförslagen innebär en möjlighet att använda den aktuella tekniken utanför ramarna för en förundersökning i samtliga situationer enligt 3 § den föreslagna lagen. I förhållande till situationerna enligt 3 § 1 och 2 den föreslagna lagen uttalas endast att användningen av tekniken *bör* tillåtas utanför ramarna för en förundersökning. Motsvarande uttalande görs inte i förhållande till situationen enligt punkten 3 samma paragraf, men inte heller anges uttryckligen att tekniken inte skulle få användas utanför ramarna för en förundersökning i de fallen.³ Någon utveckling av bedömningarna i dessa avseenden görs inte. Frågan berörs inte heller då tillståndsförfarandena behandlas.⁴

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1689 av den 13 juni 2024 om harmoniserade regler för artificiell intelligens

² Se tullbefogenhetslagen (2024:710) men också kamerabevakningslagen (2018:1200) och lagen (2024:326) om hemliga tvångsmedel i syfte att verkställa frihetsberövande åtgärder.

³ Jfr uttalandena i avsnitt 6.1, särskilt s. 71 och 73 samt författningskommentaren s. 151 f i promemorian.

⁴ Se avsnitt 7 samt författningskommentaren s. 154 f i promemorian.

Bristen på tydlighet kan tolkas så att utrymme finns för att använda tekniken i underrättelsesyfte i förhållande till samtliga situationer enligt 3 § den föreslagna lagen när övriga förutsättningar är uppfyllda.

Användningen av tekniken innebär en behandling av känsliga personuppgifter.⁵ Tekniken i sig är dessutom som utgångspunkt förbjuden på grund av de konsekvenser för grundläggande fri- och rättigheter som användningen innebär. De undantag som är möjliga att göra i förhållande till förbudet i artikel 5.1 h AI-förordningen ska därför tillämpas restriktivt.⁶ Mot bakgrund av dessa skäl, och då behandling av personuppgifter i underrättelsesammanhang normalt sett är ett betydande intrång i enskildas integritet, behövs ett tydliggörande av om möjligheten att använda tekniken utanför ramarna för en förundersökning gäller för samtliga undantag enligt 3 § den föreslagna lagen. Ett sådant tydliggörande bör göras i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Förslag till delvis annan lydelse av 3 § 3 den föreslagna lagen

Den nuvarande lydelsen av 3 § 3 den föreslagna lagen innehåller en skrivning om att tekniken får användas för utredningen av ”brott för vilket det är föreskrivet fängelse i fyra år eller mer”. I senare lagstiftning har man i vissa fall uttryckt motsvarande krav med lydelsen ”brott för vilket fängelse i fyra år eller mer ingår i straffskalan”⁷. Enligt Tullverket är en sådan lydelse tydligare och mer lättillgänglig för tillämparen. Förslag lämnas därför om att ändra lydelsen enligt följande.

3 §

AI-system för ansiktsgenkänning i realtid får användas för att lokalisera eller identifiera en person

3. som kan misstänkas ha begått ett sådant brott som avses i bilaga II till AI-förordningen och för vilket fängelse i fyra år eller mer ingår i straffskalan, i syfte att utreda eller lagföra brottet, eller

Ärendets handläggning

I detta ärende har generaltulldirektören Johan Norrman beslutat. Föredragande har varit verksjuristen Fatima Daoudi Hildestrand. I den slutliga handläggningen har även överdirektören Bodil Taylor och rättschefen Kerstin Bynander deltagit.

TULLVERKET

Kopia till:

Finansdepartementet, S3

Tullverket

Verksledningsstaben

Kommunikationsavdelningen

⁵ Jfr artikel 4.34 AI-förordningen och artiklarna 4.14 och 9 EU:s dataskyddsförordning.

⁶ Skäl 32 och 33 AI-förordningen

⁷ Se bl.a. förslag till 28 kap. 12 a § rättegångsbalken (1942:740), prop. 2024/25:37.